

C-267/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. június 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Audiencia Provincial de León (Spanyolország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. június 12.

Fellebbezők:

AB Volvo

DAF TRUCKS N. V.

Ellenérdekű fél:

RM

Az alapeljárás tárgya

A versenyellenes magatartásból származó károk megtérítése iránti kereset keretében az AB Volvo és a DAF TRUCKS N. V. (a továbbiakban: fellebbezők) által benyújtott fellebbezés azon elsőfokú ítélet ellen, amely arra kötelezi a fellebbezőket, hogy kártérítést fizessenek az RM (a továbbiakban: ellenérdekű fél) részére.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek, különösen a 10., 17. és 22. cikkének, valamint az EUMSZ 101. cikk hatásának és a tényleges érvényesülés elvének értelmezését kérik, az alapjogvitában alkalmazható jogszabály meghatározása céljából.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 101. cikket és a tényleges érvényesülés elvét, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jogi szabály olyan értelmezése, amely szerint az irányelv 10. cikke által meghatározott 5 éves keresetindítási határidő, valamint a bírósági kárbecslésről szóló 17. cikk nem alkalmazható visszamenőleges hatállyal, és a visszaható hatály vonatkozásában irányadó időpont a szankcionálás, nem pedig a keresetindítás időpontja[?]
- 2) Úgy kell-e értelmezni a 2014/104/EU irányelv 22. cikkének (2) bekezdését és a „visszamenőleges hatály” kifejezést, hogy ugyanezen irányelv 10. cikke alkalmazható az alapjogvitában előterjesztetthez hasonló kereset esetén, amelyet bár az irányelv és az átültető jogszabály hatálybalépését követően nyújtottak be, korábbi tényállásra vagy szankciókra vonatkozik[?]
- 3) A Ley de Defensa de la Competencia (a verseny védelméről szóló törvény) 76. cikkéhez hasonló rendelkezés alkalmazásakor úgy kell-e értelmezni a 2014/104/EU irányelv bírósági kárbecslésről szóló 17. cikkét, hogy egy, azon jogvitára alkalmazható eljárásjogi jellegű szabályról van szó, amelynek során a keresetet az átültető nemzeti jogszabály hatálybalépését követően terjesztik elő[?]

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

EUMSZ 101. cikk

A 2014/104 irányelv: a 10. cikk (3) bekezdése, a 17. cikk (1) bekezdése, a 22. cikk (1) és (2) bekezdése, és a 23. cikk.

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A 2014/104 irányelvet a Real Decreto-ley 9/2017, de 26 de mayo, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (az Európai Unióban pénzügyi, kereskedelmi és egészségügyi területen irányadó irányelvek és a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv átültetéséről szóló, 2017. május 26-i 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet) ültette át a spanyol jogba. A rendkívüli királyi törvényerejű rendelet 3. cikke módosítja a Ley 15/2007, de 3 de julio, de Defensa de la Competenciát (a verseny védelméről szóló, 2007. július 3-i 15/2007. sz. törvény) azzal, hogy 5 éves elévülési időt állapít meg a kártérítés iránti keresetek megindítására (a verseny védelméről szóló törvény új 74. cikkének 1. bekezdése), és szabályozza a károk számszerűsítését a bizonyítási terhet illetően – amely a keresetet benyújtó személyt terheli – bizonyos olyan pontosítások bevezetésével, mint a károkozás megdönthető vélelme a kartellnek minősülő jogsértések esetén (a verseny védelméről szóló törvény új 76. cikkének 3. bekezdése), vagy a károk meghatározott összegének bírósági becslésére vonatkozó lehetőség, ha a károkozás igazolt, de gyakorlatilag lehetetlen vagy

túlságosan nehéz a károkat pontosan számszerűsíteni (a verseny védelméről szóló törvény új 76. cikkének 2. bekezdése). A szóban forgó rendkívüli királyi törvényerejű rendelet 4. cikke olyan szabályozást vezet be a Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civilbe (a polgári perrendtartásról szóló, 2000. január 7-i 1/2000. sz. törvény), amely a bizonyítékok forrásaihoz való hozzáférésről szól a versenyjogi szabályok megsértésével okozott károk megtérítésére irányuló eljárásokban.

A 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet első átmeneti rendelkezése két bekezdésből áll. Az első meghatározza, hogy a 3. cikkében foglalt rendelkezés (amely módosítja a verseny védelméről szóló törvényt) visszamenőleges hatállyal nem alkalmazható, míg a második bekezdés előírja, hogy a 4. cikkének rendelkezései (amely a polgári perrendtartásról szóló törvényt módosítja) kizárólag a hivatkozott rendkívüli királyi törvényerejű rendelet hatálybalépését követően indult eljárásokra alkalmazhatók, amelyre 2017. május 27-én került sor, és ezáltal a Spanyol Királyság nem tartotta be a 2014/104 irányelv átültetésére irányadó határidőt.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az ellenérdekű fél, miután 2006-ban és 2007-ben lízingszerződés keretében három tehergépjárművet vásárolt, 2018. április 1-jén *follow on* keresetet indított a fellebbezők ellen, és ez utóbbiak versenyellenes magatartásából származó károk megtérítését kérte, amely fellebbezőket kifejezetten az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke és az EGT-megállapodás 53. cikke szerinti eljárásra vonatkozó 2016. július 19-i bizottsági határozatban (AT.39824 – Tehergépjárművek ügy) (a továbbiakban: tehergépjárművek ügyben hozott határozat) előírt szankció címzettjeként tüntették fel. Az ellenérdekű fél keresetében konkrétan a fellebbezők arra vonatkozó egyetemleges kötelezését kérte, hogy fizessenek meg részére a törvényes kamatokkal és költségekkel növelt 38 148,71 euró összeget, vagy olyan összeget, amely megfelelőnek tekintendő.
- 2 A tehergépjárművek ügyben hozott határozatot 2016. július 19-én fogadták el, és 2017. április 6-án tették közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*. A határozatban [a Bizottság] az Európai Unió piacán működő főbb tehergépjármű-gyártókkal szemben szabott ki szankciót az 1997. januárja és 2011. januárja között érvényben lévő olyan kartell miatt, amely az EUMSZ 101. cikk megsértésén alapult.
- 3 Az ellenérdekű fél a kereseti kérelmében másodlagosan – amennyiben a 2014/104 irányelv és annak a spanyol jogrendbe történő átültetése nem alkalmazandó – a Código Civil (polgári törvénykönyv) 1902. cikke szerinti szerződésen kívüli felelősség általános elvére és az azt végrehajtó ítélkezési gyakorlatra hivatkozott; az ezzel kapcsolatos kereset megindításának határideje 1 év.
- 4 Az AB VOLVO és a DAF TRUCKS N. V. a keresettel szemben ellenkérelmet nyújtott be, többek között a kártérítési kereset elévülésére hivatkozással, mert az

egyéves határidő lejárt (szerződésen kívüli felelősség megállapítására irányuló kereset).

- 5 A megtámadott ítélet részben helyt ad a keresetnek, a fellebbezőket pedig a gépjárművek beszerzési árának 15%-át jelentő kártérítés megfizetésére kötelezi. Az említett ítélet elutasítja a kereset elévülésének kifogását, mert egyéb indokok mellett alkalmazhatónak véli az 5 éves elévülési időt, amelyet a 2014/104 irányelvet átültető rendkívüli királyi törvényrendelet a kereset benyújtásának időpontjában (2018. április 1-jén) már bevezetett a verseny védelméről szóló törvény 74. cikkének 1. bekezdésébe. Az ítélet a 2014/104 irányelv 17. cikkének (2) bekezdésében hivatkozott károkozás vélelmét is alkalmazza, amely szabályt a verseny védelméről szóló törvény 76. cikkének 3. bekezdése ültette át, mivel úgy véli, hogy e törvény alkalmazható a jogvitára, tekintettel annak eljárásjogi jellegére, mivel a kárral kapcsolatos bizonyítási teher megosztását szabályozza.
- 6 Hasonlóképpen, annak megállapítását követően, hogy a kár mértéke különösen nehezen bizonyítható, az ítélet a kár mértékének bírósági becslésére irányuló hatáskört alkalmazza a verseny védelméről szóló törvény 76. cikkének 2. bekezdése alapján, amely a 2014/104 irányelv 17. cikkét ülteti át, miután úgy ítélte meg, hogy e rendelkezés a bizonyítási teher szabályozásában eljárásjogi jelleggel bír.
- 7 A fellebbezők fellebbezési kérelmükben azzal érvelnek, hogy a 2014/104 irányelvet nem kell visszaható hatállyal alkalmazni, mert az Európai Bizottság által szankcionált versenyellenes gyakorlatok 2011. január 18-án megszűntek, és az irányelv szabályaira vonatkozó visszaható hatály tilalmának meghatározása céljából jelentőséggel bír a tényállás megvalósulásának időpontja. Ezzel szemben, a polgári törvénykönyv 1902. cikke szerinti szabályozást tekintik alkalmazhatónak, amely előírja, hogy a felperesnek kell bizonyítania a kár fennállását és mértékét. A DAF TRUCKS N. V. ezenkívül azt állítja, hogy a kereset elévült, mivel nem alkalmazható az irányelvben a keresetindításra előírt 5 éves határidő, az egyéves határidő viszont igen, amely számításának kezdő napja 2016. július 19., a tehergépjárművek ügyben hozott határozatra vonatkozó sajtóközlemény kiadásának napja.
- 8 Az ellenérdekű fél a fellebbezési ellenkérelmében a 2014/104 irányelv 10. cikkének (3) bekezdésére és – az említett irányelv 22. cikke, illetve a 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet első átmeneti rendelkezése értelmében – a verseny védelméről szóló törvény 74. cikkére hivatkozik az 5 éves határidő alkalmazásának fenntartása céljából.

Az alapeljárás feleinek főbb érvei

- 9 A fellebbezők ellenzik az előzetes döntéshozatalra utalást, mivel szerintük nem áll fenn értelmezési kétség, tekintettel arra, hogy az irányelv nem alkalmazható ezen eljárásra.

- 10 A felperes szintén ellenzi az előzetes döntéshozatalra utalást, mert egyértelmű számára, hogy az irányelvet alkalmazni kell.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 11 Az alapjogvitában alapvető fontosságú a megindított kártérítési kereset elévülési idejének megállapítása céljából alkalmazandó szabályozás, valamint a bizonyítási teherre és a bíróság általi kárbecslésre vonatkozó szabályok alkalmazásának konkrét meghatározása. A vita tárgyát mindenekelőtt a 2014/104 irányelv jelen ügyben való (mind közvetlen, mind közvetett módon történő) alkalmazása képezi, az átmeneti szabályozásával kapcsolatos kétségekkel.
- 12 A kereset alapját képező, az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértést megvalósító tényállás a 2014/104 irányelv hatálybalépése előtt valósult meg, míg a Bizottság a tehergépjárművek ügyben hozott határozatot 2016. július 19-én fogadta el, azaz az irányelv 2014. december 26-i hatálybalépésének időpontja és az átültetésére irányadó határidő között, amely 2016. december 27-én járt le, és Spanyolország ennek nem tett eleget, tekintettel arra, hogy az irányelvet átültető 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet 2017. május 27-én lépett csak hatályba.
- 13 A fentiek alapján a kérdést előterjesztő bíróságnak **kétségei vannak a 2014/104 irányelv és az irányelvet átültető jogszabály, a 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet átmeneti alkalmazásával kapcsolatban**, miközben az irányelv időbeli hatályát általános jelleggel korlátozza annak 22. cikke, abban az értelemben, hogy az átültetése során az anyagi jogi rendelkezések ne legyenek visszamenőleges hatállyal alkalmazhatók (az irányelv 22. cikkének (1) bekezdése). Azonban az irányelv végrehajtására vonatkozó összes egyéb nemzeti rendelkezés, azaz az eljárási szabályok valóban alkalmazhatók az irányelv hatálybalépése előtt megvalósult helyzetekre, de csak olyan keresetekkel összefüggésben, amelyeket ugyanakkor az irányelv hatálybalépését követően indítottak (az irányelv 22. cikkének (2) bekezdése).
- 14 Az első kétség e tekintetben az irányelv által a 22. cikkben használt „visszamenőleges hatály” kifejezés értelmezésében nyilvánul meg, és azzal kapcsolatos, hogy a kifejezés azon időpontra vonatkozik-e, amikor a jelen ügyben a versenyre vonatkozó szabályokat az összejátszásra irányuló megállapodások megsértették, vagy a bizottsági szankció időpontjára, vagy adott esetben, a kártérítési kereset előterjesztésének időpontjára. A második kétség az „anyagi jogi rendelkezések” fogalmának értelmezésére, és arra összpontosul, hogy az irányelv 10. cikkében szabályozott elévülés és az ötéves határidő konkrétan ilyen jelleggel rendelkezik-e, és ezért nem kell visszaható hatállyal alkalmazni. Hasonlóképpen, az értelmezéssel kapcsolatos harmadik kétség az irányelv bírósági kárbecslésről szóló 17. cikkének szabályozására, és annak „anyagi jogi rendelkezés” vagy „eljárásjogi szabály” jellegére irányul.
- 15 A 2014/104 irányelv átmeneti jogi szabályozásának értelmezésével kapcsolatos ezen kétségek áthelyeződnek a 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet

első átmeneti rendelkezése által megállapított szabályozásra, amely nem veszi figyelembe az irányelv által az anyagi jogi és az eljárásjogi rendelkezések között tett megkülönböztetést, azonban igenis különbséget tesz a polgári perrendtartáson átvezetett módosítások, amelyek az ezek hatálybalépése után induló eljárásokra alkalmazhatók, és a verseny védelméről szóló törvény módosításai között, amelyekről a 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet első átmeneti rendelkezése úgy rendelkezik, hogy „visszaható hatállyal nem alkalmazandók”.

- 16 A 2014/104 irányelv szerinti „visszamenőleges hatály” fogalmával kapcsolatos kétség most az átültető jogszabályban használt kifejezésekre tevődik át. Ez alapján a kérdés az, hogy a rendkívüli királyi törvényerejű rendelet első átmeneti rendelkezését úgy kell-e értelmezni, hogy a verseny védelméről szóló törvény szabályainak módosítását (elévülés, bizonyítási teher és a kár mértékének bírósági becslése) alkalmazni kell a rendkívüli királyi törvényerejű rendelet hatálybalépését (2017. május 27.) követően indított keresetek esetén, az alapjogvitában előterjesztett keresethez hasonlóan, amelynek kereseti kérelmét 2018. április 1-jén nyújtották be, és hogy az EUMSZ 101. cikk szerinti tényleges érvényesülés elve megköveteli-e ezen értelmezést.
- 17 Konkrétan, **az alapjogvitában indított kereset elévülési idejét illetően**, a 2014/104 irányelv meghatározta, hogy valamennyi tagállamnak legalább 5 éves határidőt kell biztosítania a verseny védelmére irányuló szabályok megsértéséből származó károk megtérítésének követelésére, és a 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet az említett minimális határidőt írta elő. A polgári törvénykönyv 1968. cikkében a szerződésen kívül okozott károk megtérítése iránti keresetek tekintetében megállapított általános jellegű 1 éves határidőből ezzel 5 éves határidő válik. Tekintettel arra, hogy a szóban forgó rendkívüli királyi törvényerejű rendelet előírja a verseny védelméről szóló törvényen átvezetett módosítások visszaható hatálya tilalmának elvét, a kérdés arra irányul, hogy mi történik az olyan keresetekkel, amelyek nem évülnének el a rendkívüli királyi törvényerejű rendelet hatálybalépésének időpontjáig, az alapjogvitában indított keresethez hasonlóan, és figyelembe vehető-e egy további határidő, akár a jelenlegi törvényben előírt összesen 5 éves határidő. Ez a kérdés azért releváns, mert a fellebbezők azt állítják, hogy a határidőt a tehergépjárművek ügyben hozott határozatra vonatkozó sajtóközlemény közzétételétől (2016. július 19.) kell számítani, amely alapján a szóban forgó egyéves határidő a kereset előterjesztésének időpontjában (2018. április 1-jén) már lejárt.
- 18 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy az irányelv 10. cikkének rendelkezései nem tisztán eljárásjogi jellegűek, és a spanyol jogalkotó a kártérítési igény érvényesítésére irányadó elévülési időt szabadon besorolhatta az anyagi jogi szabályok közé, így azt belefoglalhatta a verseny védelméről szóló törvény módosításába. Hozzáteszi, hogy az irányelv 22. cikkének (2) bekezdése alapján azonban ezen besorolás kétségbe vonható a 2014/104 irányelv átültetését követően, mert olyan esetről van szó, amelyben a kereset még nem évült el a tehergépjárművek ügyben hozott határozat időpontjában hatályos szabályozásnak megfelelően.

- 19 Ha fenntartjuk azt az értelmezést, hogy kizárólag a polgári törvénykönyv elévülési szabályozása alkalmazható, a kétség azzal kapcsolatban merül fel, hogy ez utóbbi összeegyeztethető-e az EUMSZ 101. cikkel és a tényleges érvényesülés elvével, amely szerint a nemzeti rendelkezések nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy túlságosan nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok érvényesítését. E tekintetben szintén kétség merül fel azzal kapcsolatban, hogy a hatályos szabályozást úgy kell-e értelmezni, hogy az lehetővé teszi olyan keresetek indítását, amelyek az átültető jogszabály hatálybalépése előtt nem évültek el, azáltal, hogy a határidő kezdő időpontját úgy határozza meg, hogy a határozatnak az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2017. április 6-án történő közzététele időpontját veszi figyelembe, nem pedig a sajtóközlemény közzétételének időpontját, vagy a belső jog egyéb olyan átmeneti szabályait alkalmazza, amelyek a korábban hatályos szabályozással összeegyeztethetővé teszik az új határidőt, és annak számítása 5 évig folytatható, azzal, hogy a korábbi jogszabály alapján már elévült keresetek nem „élednek fel”.
- 20 Végül, a **2014/104 irányelv 17. cikkében és a verseny védelméről szóló törvény új 76. cikkének 2. bekezdésében foglalt, a kár mértékének bírósági becslésére irányuló hatáskört** illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet első átmeneti rendelkezése alapján a verseny védelméről szóló törvény új cikkei nem rendelkeznek visszaható hatállyal, annak ellenére, hogy sok cikknek inkább eljárásjogi tartalma van, mint anyagi jogi (károkozás vétele, bizonyítási teher stb.).
- 21 A szerződésen kívüli felelősség érvényesítésére irányadó általános eljárás, amely a kártérítési keresetek indítása tekintetében érvényben volt a verseny védelméről szóló törvény módosítása előtt, jelentős különbségeket mutat elsősorban a kár szükséges bizonyításával és számszerűsítésével kapcsolatban (valamint a korábban vizsgált elévülési időkkal kapcsolatban). A 9/2017. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet egy újonnan felmerülő, fontos kérdést vezet be, amely az alapeljárás elbírálása szempontjából releváns, tudniillik a verseny védelméről szóló törvény új 76. cikkének 2. bekezdése felhatalmazza a bíróságot az elszenvedett károk számszerűsítésére, ha a rendelkezésre álló információ alapján annak megállapítása rendkívüli terhet vagy nehézséget jelent a felperes számára. A versenyjogi jogsértés által okozott károk megtérítésére irányuló bírósági eljárásokban, amelyeket a verseny védelméről szóló törvény módosítása után indítottak, úgy tűnik, hogy a korábbi anyagi jogi szabályozást kell alkalmazni, ha olyan jogsértésekről van szó, amelyek az említett módosítás hatálybalépése előtt történtek.
- 22 Miután a megtámadott ítélet megállapította, hogy a kár számszerűsítése kétségtelenül nehézséggel jár, fontos konkrétan meghatározni, hogy a 2014/104 irányelv alkalmazható-e, és ennél fogva lehet-e élni a bírósági kárbecslés lehetőségével, amely tágabbnak tűnik, mint a nemzeti ítélkezési gyakorlatban a bíróság számára biztosított rugalmasság.

- 23 A kérdést előterjesztő bíróságnak e tekintetben szintén kétsége van a szóban forgó irányelv 17. cikkének tisztán eljárásjogi jellegével, valamint azzal kapcsolatban, hogy a bizonyítási teherre és a kár számszerűsítésére vonatkozó szabályokat, amelyek nagyon közvetlen kapcsolatban vannak a tárgykörre vonatkozó anyagi jogi szabályozással, anyagi jogi rendelkezéseknek vagy eljárásjogi jellegű rendelkezéseknek kell-e tekinteni.
- 24 A hivatkozott irányelv 22. cikkének (2) bekezdése alapján mindez újra megkérdőjelezi azt, hogy a spanyol jogalkotó a kártérítési igény érvényesítésére vonatkozó említett szabályokat szabadon besorolhatja az anyagi jogi szabályok közé, és belefoglalhatja azokat a verseny védelméről szóló törvény módosításába (a 76. cikk 2. bekezdése).